

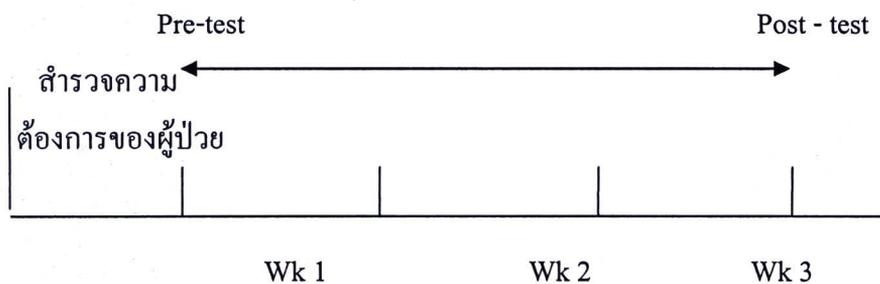
บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาผลการมีส่วนร่วมในการตอบสนองความต้องการของผู้ป่วยระยะสุดท้ายที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ รูปแบบการศึกษาเป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Research) ศึกษาในกลุ่มเดียว เปรียบเทียบก่อนและหลังการทดลอง (One – Group Pretest – Posttest Design)

เพื่อศึกษาผลการมีส่วนร่วมของญาติในการตอบสนองความต้องการของผู้ป่วยระยะสุดท้าย ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับเปลี่ยนการมีส่วนร่วมของญาติผู้ป่วยระยะสุดท้าย และกำหนดกรอบในการศึกษา โดยมีเนื้อหาที่ได้ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรม โดยมีขั้นตอนการดำเนินการศึกษาวิจัยดังนี้

จัดกิจกรรมโดยใช้การมีส่วนร่วมของญาติเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ป่วยระยะสุดท้าย

คำอธิบาย

สำรวจ = สำรวจข้อมูลเบื้องต้น เพื่อใช้เป็นแนวทางในการออกแบบการจัดกิจกรรม

Pre-test = การวัดการมีส่วนร่วมของญาติในการตอบสนองความต้องการของผู้ป่วย

ระยะสุดท้าย โดยใช้แบบสอบถามจำนวน 2 ชุด

Wk 1-2 = จัดกิจกรรมการมีส่วนร่วมของญาติในการตอบสนองความต้องการของผู้ป่วยระยะสุดท้าย สัปดาห์แรกจำนวน 3 ครั้ง และสัปดาห์ที่ 2 จำนวน 2 ครั้ง

ภายใน 2 สัปดาห์ วัดผลโดยใช้แบบบันทึกรักษาพยาบาลของผู้ป่วยและแบบสังเกตการณ์มีส่วนร่วมและ 4 สัมภาษณ์เจาะลึก โดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก

Post-test = การวัดการมีส่วนร่วมของญาติในการตอบสนองความต้องการของผู้ป่วยระยะสุดท้าย หลังการเข้าร่วมโปรแกรมเสร็จสิ้นเป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์ โดยใช้แบบสอบถามจำนวน 2 ชุด

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ญาติของผู้ป่วยระยะสุดท้าย

กลุ่มตัวอย่าง คือ ญาติของผู้ป่วยระยะสุดท้าย ที่มารับการรักษาในโรงพยาบาลมหาราช นครเชียงใหม่ ญาติผู้ป่วยสามัญแผนกศัลยกรรม จำนวน 30 คน

ญาติผู้ป่วย

1. เป็นญาติของผู้ป่วยที่เจ็บป่วยเรื้อรังซึ่งเข้ามารับการรักษาในแผนกศัลยกรรม เป็นเวลาอย่างน้อย 24 ชั่วโมง

2. เป็นญาติของผู้ป่วยที่แพทย์ลงความเห็นว่าคุณป่วยอยู่ในระยะสุดท้ายและให้การดูแลแบบประคับประคอง

3. อายุ 18 ปีขึ้นไป

4. เป็นผู้ที่สติสัมปชัญญะสมบูรณ์

5. ยินดีให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม สัมภาษณ์เจาะลึก และสังเกต

ผู้ป่วย

1.เป็นผู้ป่วยที่เจ็บป่วยเรื้อรัง ที่เข้ามารับการรักษาในแผนกศัลยกรรม เป็นเวลาอย่างน้อย 24 ชั่วโมง

2. อายุ 18 ปีขึ้นไป

3. เป็นผู้ที่สติสัมปชัญญะสมบูรณ์

4. ยินดีให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม และสัมภาษณ์เจาะลึก สังเกต

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ กิจกรรมการมีส่วนร่วมของญาติในการตอบสนองความต้องการผู้ป่วยระยะสุดท้าย โดยผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม นำหลักการของกระบวนการกลุ่มมาใช้ในการดำเนินกิจกรรม ซึ่งแต่ละกิจกรรมมีพยาบาล และผู้ช่วยผู้วิจัยเป็นผู้ให้การสนับสนุน ส่งเสริมและร่วมจัดกิจกรรม ประกอบด้วยกิจกรรมต่างๆ ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 เป็นกิจกรรมกลุ่มการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ระหว่างญาติของผู้ป่วย ระยะสุดท้ายด้วยกันในเรื่องของการตอบสนองความต้องการของผู้ป่วยทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคม และด้านจิตวิญญาณของแต่ละคน ผลของการปฏิบัติในด้านต่างๆและ เป้าหมาย

กิจกรรมที่ 2 เป็นกิจกรรมสะท้อน/อธิบาย หลังจากที่ได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์แล้วจะ นำสิ่งที่ได้จากกิจกรรมแรก เช่น ทำอย่างไรผู้ป่วยได้รับการตอบสนองได้ตามความต้องการ โดย กิจกรรมนี้จะมีญาติและผู้ช่วยผู้วิจัยเข้ามารับฟัง

กิจกรรมที่ 3 เป็นกิจกรรมที่สรุปความคิดรวบยอดของการอภิปรายในกิจกรรมที่ 2 โดย ในกิจกรรมนี้ผู้ป่วย ญาติ และผู้ช่วยผู้วิจัยจะมีส่วนร่วมเสนอความคิดเห็น สิ่งที่ต้องการ หรือความรู้ ที่ต้องการได้รับเพิ่มเติม โดยนำผลดีหรืออุปสรรคมาหาความต้องการร่วมกัน โดยมีพยาบาลเป็นคน ร่วมรับฟัง และหาแนวทางร่วมกับสิ่งที่ผู้ป่วย ญาติ ต้องการเรียนรู้เพิ่มเติม เพื่อนำไปใช้ได้จริง

กิจกรรมที่ 4 เป็นการช่วยเหลือทางสังคมและจิตวิญญาณ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เกิด ความรู้ เข้าใจ เกี่ยวกับการตอบสนองทางด้านสังคมและจิตวิญญาณ โดยผู้นำกลุ่มในการอภิปราย เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือทางสังคมและจิตวิญญาณ โดยญาติแสดงความคิดเห็นช่วยกันระดม ความคิด

กิจกรรมที่ 5 เป็นกิจกรรมการติดตามและประเมินความสามารถในการตอบสนองความ ต้องการผู้ป่วยในระยะสุดท้าย เป็นกิจกรรมที่ญาติได้ทบทวนแนวทางการดูแลการตอบสนองความ ต้องการผู้ป่วยระยะสุดท้าย ตลอดการเข้าร่วมกิจกรรมที่ผ่านมาว่ามีความเป็นไปได้ นำไปใช้มาก น้อยเพียงใด มีปัญหาอุปสรรคอะไรบ้าง ต้องการการช่วยเหลือสนับสนุนจากผู้นำกลุ่มอย่างไรบ้าง โดยวิธีการที่เหมาะสม

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม มีทั้งหมด 2 ชุด

ชุดที่ 1 แบบสอบถามความต้องการของผู้ป่วย

1.1 ข้อมูลลักษณะทั่วไป เป็นคำถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของบุคคล จำนวน 19 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ รายได้ การศึกษา ศาสนา สถานภาพสมรส การปฏิบัติกิจกรรมทาง ศาสนา บทบาทในครอบครัวจำนวน สมาชิกในครอบครัว บุคคลที่มาเยี่ยมผู้ป่วย และความสัมพันธ์ กับบุคคลที่มาเยี่ยม

1.2 แบบสอบถามความต้องการของผู้ป่วยในระยะสุดท้าย ซึ่งปรับปรุงมาจาก แบบสอบถามความต้องการของผู้ป่วย ในภาวะวิกฤติ ของคุณอุไรพร พงศ์พัฒนาวุฒิ ที่แปลและ ดัดแปลงจากเครื่องมือสำรวจความต้องการของผู้ป่วยในภาวะวิกฤติ (Critical Care Family Needs Inventory) ของ มอลเตอร์ (Molter, 1979) จำนวน 38 ข้อ ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังต่อไปนี้

ด้านที่ 1 ความต้องการทางร่างกาย	จำนวน	10	ข้อ
ด้านที่ 2 ความต้องการทางจิตใจ	จำนวน	9	ข้อ
ด้านที่ 3 ความต้องการทางสังคม	จำนวน	9	ข้อ
ด้านที่ 4 ความต้องการทางจิตวิญญาณ	จำนวน	10	ข้อ

การให้คะแนนแบบสอบถาม ในการวัดความต้องการของผู้ป่วยในระยะสุดท้าย แบบสอบถามมีลักษณะการวัดเป็นมาตรฐานประมาณค่า (Rating Scale) โดยมีช่วงคะแนนรวม ตั้งแต่ 1 ถึง 4 คะแนน ดังนี้

1	หมายถึง	ไม่มีความต้องการเลย
2	หมายถึง	มีความต้องการเล็กน้อย
3	หมายถึง	มีความต้องการปานกลาง
4	หมายถึง	มีความต้องการมาก

1.3 แบบบันทึกการรักษาพยาบาลของผู้ป่วย (บันทึกจากรายงานผู้ป่วย) มีจำนวน 9 ข้อ ข้อ 1) การรักษาพยาบาลที่ได้รับ และ 2) จำนวนวันที่เข้ารับการรักษา และข้อ 3-9) ประวัติการเจ็บป่วยด้วยโรค ความดันโลหิตสูง เบาหวาน หัวใจ โรคไต มะเร็ง โรคกระดูกและข้อ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามการมีส่วนร่วมของญาติในการตอบสนองความต้องการของผู้ป่วย

2.1 ข้อมูลลักษณะทั่วไป เป็นคำถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของบุคคลจำนวน 14 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ รายได้ การศึกษา สถานภาพสมรส ศาสนา การปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา บทบาทในครอบครัว จำนวนสมาชิกในครอบครัว ความสัมพันธ์กับผู้ป่วย ความสม่ำเสมอในการมาเยี่ยม บุคคลที่มาเยี่ยมผู้ป่วย และสถานภาพสิทธิในการรักษาพยาบาลของผู้ป่วย

2.2 แบบสอบถามการมีส่วนร่วมของญาติในการตอบสนองความต้องการของผู้ป่วยจำนวน 40 ข้อ ประกอบด้วย 4 ด้านดังต่อไปนี้

ด้านที่ 1 การตอบสนองความต้องการทางร่างกาย	จำนวน	12	ข้อ
ด้านที่ 2 การตอบสนองความต้องการทางจิตใจ	จำนวน	9	ข้อ
ด้านที่ 3 การตอบสนองความต้องการทางสังคม	จำนวน	10	ข้อ
ด้านที่ 4 การตอบสนองความต้องการทางจิตวิญญาณ	จำนวน	9	ข้อ

การให้คะแนนแบบสอบถาม ในการวัดการมีส่วนร่วมของญาติในการตอบสนองความต้องการของผู้ป่วยในระยะสุดท้าย แบบสอบถามมีลักษณะการวัดเป็นมาตรฐานประมาณค่า (Rating Scale) โดยมีช่วงคะแนนรวมตั้งแต่ 1 ถึง 4 คะแนน ดังนี้

1	หมายถึง	ไม่มีส่วนร่วมเลย
2	หมายถึง	มีส่วนร่วมเล็กน้อย
3	หมายถึง	มีส่วนร่วมปานกลาง
4	หมายถึง	มีส่วนร่วมมากมาก

ส่วนที่ 3 แบบการสังเกตความร่วมมือในการให้ข้อมูล บันทึกโดยผู้ช่วยผู้วิจัยคือ พยาบาล (ดังรายละเอียดในภาพผนวก ก)

ส่วนที่ 4 แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (ดังภาพผนวก ข)

3. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. การตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาของเครื่องมือ (Content Validity)

เครื่องมือที่ใช้การศึกษาครั้งนี้ ได้ผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้วในส่วนที่เป็นข้อมูลทั่วไป และความต้องการของผู้ป่วยในระยะสุดท้าย ผู้วิจัยนำไปหาความตรงตามเนื้อหา โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่านตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมของเนื้อหา ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิประกอบด้วย อาจารย์ที่มีความรู้เกี่ยวกับงานวิจัย 1 ท่าน อาจารย์ที่เชี่ยวชาญด้านทางการแพทย์ผู้ป่วยในระยะสุดท้าย 1 ท่าน พยาบาลที่เชี่ยวชาญทางการแพทย์ดูแลผู้ป่วยในระยะสุดท้าย 1 ท่าน เพื่อตรวจสอบแก้ไข และให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความสมบูรณ์ของเนื้อหาและความสะดวกต่อการศึกษาแล้ว ผู้วิจัยดำเนินการแก้ไข ปรับปรุงตามข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะที่ได้รับจากผู้ทรงคุณวุฒิ

2. การตรวจสอบความเที่ยงของเครื่องมือ (Reliability)

หลังจากผู้ทรงคุณวุฒิได้ตรวจสอบเครื่องมือแล้ว ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่แก้ไขแล้วนำไปใช้กับผู้ป่วย ที่มีลักษณะคล้ายประชากรที่ทำการศึกษารวม 15 รายที่หอผู้ป่วยศัลยกรรม โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่และนำข้อมูลที่ได้นำมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สัมประสิทธิ์ (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.81

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลที่ตึกศัลยกรรมโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

1.1 ผู้วิจัยทำหนังสือเพื่อขออนุญาตในการเก็บข้อมูลต่อผู้อำนวยการโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่

1.2 ผู้ช่วยวิจัย 1 คน ทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยและสังเกตกลุ่มซึ่งเป็นพยาบาลที่เคยมีประสบการณ์ทำกลุ่มกับผู้ป่วยมาแล้ว โดยผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ ขั้นตอนในการวิจัยและบทบาทของผู้ช่วยวิจัย พร้อมทั้งชี้แจงรายละเอียดการใช้เครื่องมือในการวิจัย

2. ขั้นตอนการวิจัย

ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยใช้เวลาประมาณ 2 สัปดาห์ ในการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนดที่มีความยินดีในการเข้าร่วมในการวิจัย โดยได้ดำเนินการดังนี้

ตรวจสอบคุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่างให้ได้ตามต้องการ

หลัง 24 ชั่วโมง ขอรกรเข้ารับการรักษา ผู้วิจัยเข้าไปติดต่อกญาติและผู้ป่วยในระยะสุดท้าย เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม และบอกถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผู้วิจัยอธิบายถึงรายละเอียดของการตอบแบบสอบถามให้ญาติผู้ป่วยและผู้ป่วยในระยะสุดท้ายจนเข้าใจ และให้ญาติและผู้ป่วยตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง ถ้ามีปัญหาหรือมีข้อสงสัยให้ซักถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ ในกรณีที่ผู้ป่วยอ่านหนังสือไม่ออก ผู้วิจัยจะอ่านคำถาม คำตอบให้ฟัง และให้ญาติผู้ป่วยเป็นผู้เลือกคำตอบด้วยตนเอง และสัมภาษณ์เจาะลึก

จากการนำแผนการจัดกิจกรรมแบบมีส่วนร่วมของญาติไปทดลองใช้ตามระยะเวลาที่วางแผนไว้ว่าจะทำกลุ่มสัปดาห์ละ 3 ครั้ง ครั้งละ 1 ชั่วโมง ถึง 1 ชั่วโมง 30 นาที ติดต่อกัน 2 สัปดาห์ รวมทั้งสิ้น 5 ครั้ง สารระสำคัญคือ แนะนำเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของญาติในการตอบสนองความต้องการของผู้ป่วยระยะสุดท้ายเพื่อให้ญาติปรับตัว และได้รับความรู้เพิ่มและนำไปปฏิบัติตอบสนองความต้องการของผู้ป่วยระยะสุดท้ายได้ถูกต้อง

เมื่อญาติ ผู้ป่วยในระยะสุดท้ายตอบแบบสอบถาม และบันทึกข้อมูลจากการสังเกตและสัมภาษณ์แล้วผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์อีกครั้งก่อนนำข้อมูลไปวิเคราะห์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากผู้วิจัยแปลงข้อมูลที่ได้เป็นคะแนนตามหลักการสร้างเครื่องมือแล้ว นำคะแนนที่ได้ทำการวิเคราะห์ ตามลำดับขั้นตอนการวิเคราะห์ดังนี้

1. จำนวนและร้อยละของข้อมูลส่วนบุคคล
2. ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความสำคัญของความต้องการของผู้ป่วยในระยะสุดท้ายแต่ละข้อ และแต่ละด้าน
3. จำนวนและร้อยละของบุคคลที่ตอบสนองความต้องการของผู้ป่วยในระยะสุดท้าย และขณะรับการรักษา